

CPB Nieuwsbrief

Kwartaaluitgave van het Centraal Planbureau

Henk Don

Introductie

Graag bied ik u het eerste nummer van de CPB Nieuwsbrief aan. Deze nieuwsbrief informeert u onder meer over de meest recente ramingen van de economische ontwikkelingen en over onderzoek van het Centraal Planbureau.

We zullen vier maal per jaar een nieuwsbrief uitbrengen om u op de hoogte te houden van onze activiteiten. De CPB

Nieuwsbrief is in zekere zin een opvolger van ons Engelstalige kwartaaltijdschrift CPB Report. Deze Nieuwsbrief richt zich vooral op mensen die betrokken zijn bij de beleidsvorming in Nederland. Naast de Nederlandstalige nieuwsbrief verschijnt een compactere Engelstalige Newsletter, waarmee we vooral de wetenschappelijke wereld willen bedienen. Beide nieuwsbrieven verschijnen op papier en op www.cpb.nl. Natuurlijk staan wij open voor uw mening over deze Nieuwsbrief.

Openheid staat hoog in het vaandel van het CPB. Het planbureau verricht onderzoek op tal van terreinen. Via deze Nieuwsbrief zullen wij u hierop attenderen. Natuurlijk hoop ik dat dit u aanspoort om ons werk nader te bekijken, bijvoorbeeld via onze website.

Ik hoop dat de Nieuwsbrief voor u een nuttige en toegankelijke informatiebron zal zijn.

Henk Don, directeur

Loonmatiging met mate

Sinds het akkoord van Wassenaar in 1982 staat loonmatiging centraal in het Nederlands economisch beleid. Het nut voor de bestrijding van werkloosheid is onbetwist; over het effect op de arbeidsproductiviteit lopen de meningen uiteen. Critici betogen dat hoge lonen nodig zijn voor een gestage groei van de arbeidsproductiviteit. Loonmatiging zou de productiviteit drukken, doordat marginale bedrijven met lage winsten en weinig innovatie blijven bestaan.

In het Discussion Paper *Wage Moderation and Labour Productivity* bestrijden CPB-onderzoekers Peter Broer en Free Huizinga dit pleidooi voor hoge lonen. Zij stellen dat gestage economische groei wordt bevorderd door een loonniveau waarbij de arbeidsmarkt in evenwicht is – en daarnaast door een goed mededingingsbeleid. Een loonimpuls leidt tot een golfbeweging in lonen en werkloosheid en daarmee ook in de prikkels voor technologische vooruitgang, wat uiteindelijk schadelijk is voor de arbeidsproductiviteit. Toch liggen hogere lonen soms voor de hand, vooral op een krappe arbeidsmarkt. Het gevaar is dat de loonstijging doorslaat, wat kan resulteren in forse werkloosheid. De Nederlandse ervaringen in de jaren '70 illustreren dit: de loongolf hield aan toen de groei van de arbeidsproductiviteit sterk afnam, met de diepe recessie van begin jaren '80 tot gevolg. En ook recent was er – na de gespannen arbeidsmarkt eind jaren '90 – sprake van doorschieten, gevolgd door oplopende werkloosheid.

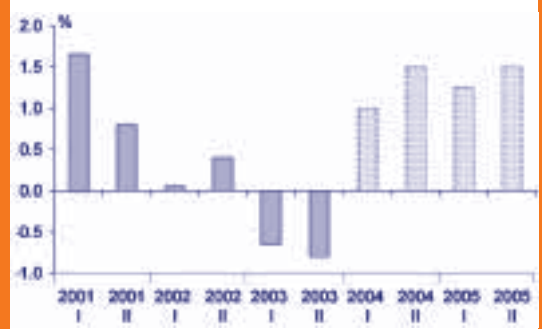
Zie pag. 9 voor het volledige overzicht van CPB-publicaties in de afgelopen maanden.

Korte-termijnraming juni 2004

- Naar verwachting groeit de Nederlandse economie in zowel 2004 als 2005 met 1¼%: een traag herstel.
- Werkloosheid blijft nog gestaag oplopen, tot gemiddeld 7¼% van de beroepsbevolking in 2005.
- EMU-tekort dit jaar waarschijnlijk 3,0% BBP, dalend tot 2,7% in 2005.

Zie verder de Economierapportage op pag. 4

Economische groei in Nederland, 2001-2005^{a)}

^{a)} Groei BBP-volume ten opzichte van overeenkomstige periode in voorafgaand jaar.

UNIEKE LOCATIE MET GROTE POTENTIES

Rentabiliteit Zuidas kan beter

Velen zien de Zuidas als de toplocatie voor wonen en bedrijvigheid. Kwaliteit en allure moeten de steekwoorden zijn in dit gebied ter weerszijden van de A10-zuid, strategisch gelegen tussen Schiphol en het centrum van Amsterdam. De nodige markante gebouwen zijn er al verzezen, met bijnamen als de Waterkoker (ABN-AMRO) en het Strijkijzer (ING).

De echte, integrale ontwikkeling van het gebied – dat voorheen vooral bestond uit sportvelden en groenstroken rond weg en spoorlijn – moet echter nog plaatsvinden. Hiervoor zijn twee varianten bedacht: Dok en Dijk. De projectplannen bestaan uit een gecombineerd stedenbouwkundig en infrastructureel investeringsprogramma. In Dok ‘verdwijnt’ alle infrastructuur onder de grond, met daarbovenop de kantoren, woningen, winkels en andere voorzieningen. Het Dijk-model is bescheidener van opzet: een veel kleiner bouwprogramma, terwijl de infrastructuur bovengronds blijft.

Op verzoek van het ministerie van Verkeer en Waterstaat heeft het Centraal Planbureau eind 2003 een kengetallen kostenbatenanalyse (KKBA) van het project Zuidas uitgevoerd. Voornaamste conclusie uit de op 17 december gepubliceerde analyse was dat in zowel het Dok- als het Dijkalternatief de baten niet tegen de kosten opwegen. Het berekende tekort bedraagt respectievelijk ongeveer 900 miljoen en 550 miljoen euro.

Dit betekent niet dat het CPB geen heil ziet in ontwikkeling van de Zuidas. Integendeel, in een gebied met een dergelijke unieke ligging moet het mogelijk zijn om een plan te ontwikkelen dat een positief rendement oplevert. Dit vraagt om een afslanking van de geplande investeringen in railinfrastructuur en een meer bescheiden bouwprogramma voor kantoren.

De aanleg van zeer dure infrastructuur, vooral in Dok maar in mindere mate ook in Dijk, is een belangrijke component van het

Zuidas-project. Is het echter wel juist om deze infrastructuurkosten hieraan toe te rekenen? Dit hangt af van de vraag of er een duidelijke samenhang is tussen de grondontwikkeling en de infrastructuur. Dit is bij de Zuidas inderdaad het geval. Het zeer ambitieuze transportprogramma – in het geval van Dok zelfs vormgegeven door ondergrondse aanleg – kan niet los worden gezien van het project. Meer in het algemeen is de achterliggende gedachte dat infrastructuur altijd onrendabel is, overigens een misvatting. Infrastructuur kan maatschappelijk heel rendabel zijn: goed aansluiten op de toekomstige vervoersbehoeften en het mijden van excessieve kosten is de manier om die rendabele infrastructuur te realiseren. In deze richting kunnen de aanpassingen van het Zuidas-project worden gezocht, en zo zou het mogelijk moeten worden om een maatschappelijk rendabele ontwikkeling van het gebied tot stand te brengen.

Eén van de kritiekpunten op de CPB-conclusies was dat het planbureau ten onrechte een kostenbatenanalyse op dit project heeft losgelaten, aangezien het niet de bedoeling is het project te subsidiëren: de overheid wil hier risicodragend participeren, dus zou alleen een oordeel op zijn plaats zijn over de bedrijfseconomische haalbaarheid van de business case. Een bedrijfseconomische analyse vormt echter juist het eerste deel van deze KKBA, voorafgaand aan een analyse van de bredere maatschappelijke kosten en baten. Uit de analyse blijkt dat het huidige project niet rendabel te exploiteren valt. Om het wel bedrijfseconomisch rendabel te maken, zal de vormgeving van het project moeten worden aangepast.

De initiatiefnemers voor de Zuidas zijn aanmerkelijk optimistischer dan het CPB over de te realiseren grondprijzen; het grootste deel van de bedrijfseconomische baten moet komen van de uitgifte van grond. In de projectvoorstellen is gerekend met hoge grondprijzen voor deze internationale toplocatie. Uit diverse commentaren op de CPB-analyse kwam naar voren dat het CPB te pessimistisch zou zijn over de grondprijzen. Pessimistisch of realistisch?

Dok en Dijk

Dok

Plan Dok gaat uit van het ondergronds aanleggen van de ringweg A10-zuid en de spoorlijn, welke het gebied thans doorsnijden.

Het bouwprogramma van Dok, dat wordt uitgesmeerd over de jaren tot 2035, bestaat uit bijna 900.000 m² bruto vloeroppervlak (bvo) kantoorruimte, ruim 900.000 m² woonruimte en bijna 300.000 m² winkels en overige voorzieningen. Totaal ongeveer 2,1 mln m² vloeroppervlak.

Totale kosten:	2450 mln euro
Totale baten:	1650 mln euro
Netto contante waarde t.o.v. nulalternatief:	-900 mln euro

Dijk

In het alternatief Dijk komen de autoweg en de spoorweg op een verbreed dijklichaam te liggen. De spoorinfrastructuur wordt op dezelfde wijze uitgebreid als in beide Dok-alternatieven. Het voornaamste verschil met Dok is het kleinere bouwprogramma. In totaal ongeveer 700.000 m²: ruim 300.000 m² bvo kantoren, bijna even veel aan woningen plus 70.000 m² voor voorzieningen.

Totale kosten:	1100 mln euro
Totale baten:	600 mln euro
Netto contante waarde t.o.v. nulalternatief:	-550 mln euro

Ook het planbureau verwacht dat het mogelijk moet zijn om goede prijzen te realiseren voor het vastgoed rond de Zuidas. Sterker nog, het CPB hanteert dezelfde huur- en koopprijzen als de initiatiefnemers van het project. Het grote verschil tussen de analyse van het CPB en die van de initiatiefnemers betreft de daarbij passende grondprijzen. De initiatiefnemers veronderstellen dat de vastgoedbeleggers en projectontwikkelaars genoeg zullen nemen met een zeer laag rendement op hun eigen investeringen. Daarom zouden ze bereid zijn relatief hoge grondprijzen te betalen. Het CPB rekent daarentegen met een rendementseis voor particuliere investeerders die gelijk is aan het rendement dat de afgelopen decennia op de vastgoedmarkt werd gerealiseerd, wat resulteert in een veel lagere inschatting van de opbrengst van de gronduitgifte.

Vanwege de werkgelegenheidseffecten zijn de baten in de ogen van de initiatiefnemers groter dan berekend door het CPB. Het planbureau gaat ervan uit dat op lokaal niveau zeker sprake zal zijn van een positief werkgelegenheidseffect; voor Nederland als geheel zal het vooral verplaatsing van werkgelegenheid betekenen. Wat bij dergelijke projecten moet worden bedacht, is dat deze niet aangrijpen bij de structurele oorzaken van inactiviteit. Mensen die graag willen werken en stelselmatig geen werk kunnen vinden, komen in beginsel ook niet aan werk doordat er een Zuidas wordt aangelegd. Deze mensen zijn naar de inschatting van werkgevers niet productief genoeg in relatie tot de arbeidskosten, en alleen in uitzonderlijke gevallen zou je mogen aannemen dat de komst van de Zuidas hier enige verandering in brengt.

Wel zullen bedrijven die zich vestigen op de Zuidas een hogere productiviteit hebben dan elders, dankzij de voordelen die de locatie biedt, zoals de nabijheid van toeleveranciers, klanten en vakgenoten. Deze productiviteitstoename is de belangrijkste welvaartswinst van het project.

Tussen droom en daad staan wetten in de weg en praktische bezwaren, aldus de veelgeciteerde dichtregel van Willem Elsschot

Het huwelijk

(...)

*Hij dacht: ik sla haar dood en steek het huis in brand.
Ik moet de schimmel van mijn stramme voeten wassen
en rennen door het vuur en door het water plassen
tot bij een ander lief in enig ander land.*

*Maar doodslaan deed hij niet, want tussen droom en daad
staan wetten in de weg en praktische bezwaren,
en ook weemoedigheid, die niemand kan verklaren,
en die des avonds komt, wanneer men slapen gaat.*

(...)

Willem Elsschot

(1882-1960). Initiatiefnemers van projecten zuchten wel eens: tussen droom en daad staat het CPB in de weg. Anders dan misschien gedacht, heeft het planbureau geen ingebouwde neiging om nieuwe ontwikkelingen tegen te houden.

Visie die leidt tot innovatieve projecten kan bijdragen aan de vergroting van de welvaart van Nederland. Het is wel zaak visie en nuchtere analyse met elkaar te combineren. Het is belangrijk om de te verwachte kosten en baten nuchter tegen elkaar af te wegen, met een goed oog voor kansen en voor risico's. En dan past die aanpak verrassend goed bij de strekking van het gedicht van Elsschot, waar de droom bij goede lezing niet zo positief blijkt, en de wetten en praktische bezwaren uiteindelijk de moord op de echtgenote verhinderen. Slechte plannen kunnen beter niet ten uitvoer worden gebracht, dat schaaft de maatschappelijke welvaart. Goede plannen zijn daarentegen onontbeerlijk voor de ontwikkeling van Nederland. Anders dan velen menen, oordeelt het CPB in kostenbatenanalyses ook vaak positief over projectplannen; positieve uitkomsten halen de pers echter veel minder. Voorbeelden hiervan zijn de reservering voor de zesde en zevende baan voor Schiphol, de benuttingsvariant voor de HSL-Oost, en voorts allerlei wegen en 'Ruimte voor water'-projecten. Dit zijn projecten waarin de maatschappelijke voordelen naar verwachting in een gezonde verhouding staan tot de maatschappelijke kosten. □

Colofon

CPB Nieuwsbrief is een uitgave van het
Centraal Planbureau
Postbus 80510
2508 GM Den Haag
T 070 – 3383380
F 070 – 3383350
I www.cpb.nl

Redactie:

Taco van Hoek, hoofdredacteur
Erik Canton
Kees Folmer
Dick Morks
Wim Suyker
Jacqueline Timmerhuis
Johan Verbruggen

Drukker: Koninklijke De Swart
Ontwerp: Maarten Balyon grafische vormgeving bv

CPB Nieuwsbrief is ook beschikbaar op www.cpb.nl
Teksten mogen zonder voorafgaande toestemming worden
overgenomen, onder vermelding van het CPB als bron.

ECONOMISCHE VOORUITZICHTEN JUNI 2004

Economie komt niet op stoom

De hoge olieprijs zal de opgaande mondiale conjunctuur dempen, maar niet leiden tot een neergang van de wereldeconomie. In de Verenigde Staten groeit de economie zelfs sterk, in Europa is het herstel aarzelend. Ook Nederland heeft de recessie achter zich gelaten, maar de economie komt niet echt op stoom. Zowel dit als volgend jaar bedraagt de economische groei naar verwachting 1¼%. Het bedrijfsleven blijft nadeel ondervinden van de sterk gestegen arbeidskosten en de waardestijging van de euro. Bezuinigingen, lastenverzwaringen, hogere pensioenpremies en de gematigde loonontwikkeling drukken de binnenlandse bestedingen. De productiegroei is onvoldoende om de werkloosheidsstijging een halt toe te roepen.

DE WERELDECONOMIE

Hoge olieprijs volop in schijnwerpers

De olieprijs is dit jaar verder gestegen en noteerde begin juni – na nieuwe terroristische aanslagen in Saoedi-Arabië – 39 dollar per vat Brent olie. Dit is het hoogste niveau sinds begin jaren negentig, aan de vooravond van de Golfoorlog. Gecorrigeerd voor inflatie valt de huidige olieprijs nog mee. Tijdens de tweede oliecrisis, begin jaren tachtig, bedroeg de reële olieprijs maar liefst 66 dollar per vat. De stijging kwam door de sterke vraag naar olie in de Verenigde Staten en Azië, vooral China, en door het risico dat terroristische aanslagen de olieproductie van Saoedi-Arabië zullen verminderen. De beschikbare reservecapaciteit en de voorraden op de oliemarkt zijn momenteel laag, zodat de olieprijs waarschijnlijk hoog blijft in de komende anderhalf jaar. Wel kan – als de productiecapaciteit in het Midden-Oosten niet wordt aangetast – de olieprijs licht dalen van gemiddeld 34 dollar per vat dit jaar tot 32 dollar komend jaar. Deze hoge olieprijs zal de opgaande mondiale conjunctuur wat dempen, maar niet leiden tot een nieuwe neergang van de wereldeconomie.

Sterke groei in Amerika ...

In de Verenigde Staten duurde de groeispurt in de eerste maanden van dit jaar voort. In het eerste kwartaal steeg het BBP-volume 1,1% ten opzichte van het voorgaande kwartaal (4,4% op jaarbasis). Bovendien was eindelijk ook sprake van een toename van de werkgelegenheid. In de eerste vijf maanden steeg het aantal banen met bijna 1,2 miljoen. De vooruitzichten voor de Amerikaanse economie zijn gunstig, hoewel het macro-economische beleid minder expansief wordt. De economische groei komt dit jaar naar verwachting uit op 4¾%. Daarna zwakt de groei af tot 3½% in 2005, nog steeds boven de potentiële groei van circa 3%.

...aarzelend herstel in eurogebied

In het eurogebied nam het BBP-volume volgens voorlopige cijfers toe met 0,6% in het eerste kwartaal ten opzichte van het voor-

gaande kwartaal, een lichte versnelling ten opzichte van de 0,4% in het vierde kwartaal. Desalniettemin is het economisch herstel nog steeds aarzelend. In het eerste kwartaal was het BBP-volume slechts 1,3% hoger dan een jaar eerder, tegen een stijging van 5,0% in de Verenigde Staten en in Japan. Het gematigde economische herstel duurt naar verwachting voort. Ook voorlopige indicatoren wijzen hierop. De hoge olieprijs en de duurere euro dempen de economische groei. De geraamde groei is 1¾% in 2004, oplopend tot 2¼% in 2005.

DE NEDERLANDSE ECONOMIE

Economie zegt recessie vaarwel...

Ook de Nederlandse economie lijkt de recessie definitief vaarwel te hebben gezegd. In het eerste kwartaal gaf de economie voor de tweede keer op rij een groei te zien. Volgens voorlopige cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek was de productie 0,4% hoger dan in het voorgaande kwartaal. Ook vergeleken met het overeenkomstige kwartaal een jaar eerder groeide de economie en wel met 0,8%. Vooral de uitvoer was verantwoordelijk voor de positieve groeicijfers. De particuliere consumptie krabbelde uit het dal omhoog, maar was nog wel lager dan een jaar eerder. De groei van de overheidsconsumptie is duidelijk op zijn retour.

...maar komt niet op stoom

De economie komt echter nog niet echt op stoom. Zowel dit jaar als volgend jaar bedraagt de economische groei naar verwachting 1¼%. Het herstel van de economie zet dus nog niet door. Daarbij moet worden bedacht dat de groei van de wereldeconomie in 2005 ook niet versnelt. De Nederlandse economie blijft in beide jaren slechter presteren dan de economie van het eurogebied in totaal. Ook blijft de economische groei nog aanzienlijk beneden de potentiële groei. Het bedrijfsleven blijft marktaandeel verliezen aan het buitenland door de sterke stijging van de arbeidskosten en de waardestijging van de euro in de afgelopen jaren. Bezuinigingen op de overheidsuitgaven, de lastenverzwaringen, hogere pensioenpremies en loonmatiging zetten de binnenlandse bestedingen onder druk.

Andere instituten optimistischer voor 2005

De internationale organisaties en Consensus Forecasts – het gemiddelde van de verwachtingen van een tiental financiële instellingen – gaan uit van een scherper herstel van de Nederlandse economie. Voor dit jaar zijn zij iets pessimistischer dan het CPB, voor volgend jaar juist aanmerkelijk optimistischer. Het verschil in 2005 is vooral gelegen bij de particuliere consumptie. De andere ramingeninstituten ramen voor dat jaar een aanzienlijke consumptiegroei. Wij verwachten dat de bestedingen van gezinnen gelijk blijven, met name door de ongunstige ontwikkeling van het beschikbaar inkomen van gezinnen.

Uitvoer draagt groei

De economische groei wordt dit en volgend jaar in zijn geheel gedragen door de uitvoer. De in Nederland gemaakte uitvoer profiteert slechts gedeeltelijk van de sterke groei van wereldeconomie. De groei van de 'Made in Holland'-uitvoer zal bescheiden blijven doordat exporteurs verder marktaandeel verliezen. De sterk gestegen arbeidskosten en de waardeverhoging van de euro hebben de concurrentiepositie onder druk gezet.

De toename van de wederuitvoer kan met groeicijfers van boven de 10% wel uitbundig genoemd worden. Nederland kent veel distributiecentra voor computers en consumentenelektronica en juist de buitenlandse vraag naar dit soort goederen neemt stormachtig toe. Het effect van de wederuitvoer op de economische groei is echter beperkt doordat deze goederen in Nederland slechts een kleine bewerking ondergaan.

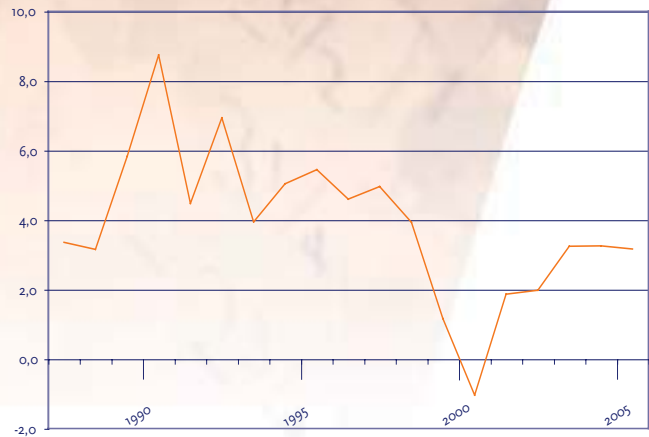
Consumptie groeit nauwelijks

Gezinnen zijn vorig jaar hard op de rem gaan staan. De particuliere consumptie daalde maar liefst 1,2% en de besparingen liepen flink op. Door het wegebben van de negatieve vermogenseffecten van de gedaalde beurskoersen zal de consumptie dit en volgend jaar niet verder afnemen. Maar groeien zullen de bestedingen ook nauwelijks. De koopkracht van gezinnen daalt door de negatieve reële loonstijgingen, de hogere pensioenpremies en de lastenverzwaringen. Bovendien blijft de werkloosheid oplopen. Dat de consumptie dit jaar nog wat toeneemt, is vooral het gevolg van de pakketverkleining van het ziekenfonds. Gezinnen moeten voortaan zelf bijvoorbeeld bijna alle kosten van de fysiotherapeut en de tandarts betalen. Natuurlijk zullen zij dit niet ervaren als een verhoging van hun consumptie. Volgend jaar groeit de consumptie naar verwachting helemaal niet meer. De vrije besparingen van gezinnen blijven op een niveau dat iets lager ligt dan begin jaren negentig (zie figuur).

Afname investeringen ten einde

De investeringen zullen dit jaar – voor het eerst in drie jaar – naar verwachting niet verder afnemen. Volgend jaar kunnen ze zelfs weer licht toenemen. Met het aantrekken van de orderportefeuilles is het producentenvertrouwen de afgelopen tijd sterk toege-

Vrije besparingen van gezinnen, 1987-2005
(% beschikbaar inkomen)

nomen. Toch zal het herstel van de investeringen voornamelijk bescheiden blijven. De productiegroei blijft dit en komend jaar gematigd, zodat de bezettingsgraad niet sterk zal toenemen. Bovendien blijft de winstgevendheid van het bedrijfsleven – het spiegelbeeld van de arbeidsinkomensquote – laag. De winsten profiteren wel van het herstel van de productiviteit en de gematigde loonontwikkeling, maar dat wordt deels weer tenietgedaan door hogere pensioenpremies en de sterk gestegen olieprijs.

Arbeidsmarkt zorgwekkend

De situatie op de arbeidsmarkt kan zorgwekkend worden genoemd. Momenteel loopt de werkloosheid met 10 à 15 duizend personen per maand op. De gedaalde productie en de lage winstgevendheid dwingen bedrijven dit jaar opnieuw hun personeelsbestand in te krimpen. Bovendien neemt door de bezuinigingen de werkgelegenheidsgroei in de collectieve sector verder af. De totale werkgelegenheid zal volgend jaar naar verwachting niet verder afnemen. Maar omdat de beroepsbevolking tegelijkertijd blijft groeien, kan de werkloosheidsstijging nog geen halt worden toegevoerd.

Lage inflatie...

Onder meer door de prijzenoorlog in de supermarkten is de inflatie begin dit jaar tot iets boven de 1% gedaald. De laatste twee

Economische groei, 2003-2005

	2003		2004				2005					
	CPB	CF	CPB	CF	OESO	IMF	EC	CPB	CF	OESO	IMF	EC
	mutaties per jaar in %											
Verenigde Staten	3,1	4 $\frac{3}{4}$	4,6	4,7	4,6	4,2	3 $\frac{1}{2}$	3,8	3,7	3,9	3,2	
Japan	2,6	4 $\frac{1}{4}$	3,1	3,0	3,4	3,4	2 $\frac{1}{2}$	1,8	2,8	1,9	2,3	
Eurogebied	0,5	1 $\frac{3}{4}$	1,6	1,6	1,7	1,7	2 $\frac{1}{4}$	2,0	2,4	2,3	2,3	
Nederland	-0,7	1 $\frac{1}{4}$	1,0	0,9	1,0	1,0	1 $\frac{1}{4}$	1,8	2,1	2,0	1,6	

Enkele kerngegevens voor Nederland, 2002-2005

	2002	2003	2004	2005
	mutaties per jaar in %			
Internationaal				
Relevante wereldhandel	2,0	4,3	7	7
Prijspeil goederenimport	-1,2	-1,4	1	½
Concurrentenprijs	-3,1	-5,0	-½	¾
Olieprijs (Brent, niveau in dollars per vat)	25,0	28,9	34	32
Dollarkoers (dollar per euro)	0,94	1,13	1,21	1,20
Arbeidskosten per eenheid product verw. industrie concurr.	-1,0	-5,3	-4	0
Lonen en prijzen				
Contractloon marktsector	3,5	2,7	1 ¼	¾
Loonsom per werknemer marktsector	5,0	4,8	2 ¼	¼
Arbeidskosten per eenheid product, verwerkende industrie	4,6	2,4	-2	-1 ¼
Prijspeil goederenexport (exclusief energie)	-0,6	-1,0	0	¼
Consumentenprijsindex (CPI)	3,4	2,1	1 ½	1 ¼
Prijs nationale bestedingen	3,7	2,4	1 ¼	1
Volume bestedingen en productie				
Particuliere consumptie	0,8	-1,2	¾	0
Bruto investeringen bedrijven (exclusief woningen)	-5,9	-3,6	0	1
Investeringen in woningen	-3,7	-0,8	3 ½	3 ¾
Goederenexport (exclusief energie)	0,0	0,5	5 ½	7 ¼
w.v. binnenslands geproduceerd	0,6	-0,9	1 ¾	2 ¾
wederexport	-0,7	2,3	10 ¼	12 ½
Goederenimport	-1,1	1,1	5	5 ¾
Productie marktsector ^{a)}	-0,7	-1,6	1 ½	1 ¾
Bruto binnenlands product	0,2	-0,7	1 ¼	1 ¼
Arbeidsmarkt				
Werkgelegenheid in arbeidsjaren	0,2	-1,0	-1 ¼	½
Werkgelegenheid in personen (>12 uur/week)	0,8	-0,4	-1	¾
Arbeidsaanbod in personen	1,4	0,8	¾	1 ¼
Werkloze beroepsbevolking (niveau in % beroepsbevolking)	3,9	5,1	6 ¾	7 ¼
Collectieve sector				
EMU-saldo collectieve sector (niveau in % BBP)	-1,6	-3,2	-3	-2 ¾
Bruto schuld collectieve sector (niveau ultimo jaar in % BBP)	52,4	54,7	55 ¾	57 ½
Collectieve lastendruk (niveau in % BBP)	39,5	39,4	39	39
Diversen				
Koopkracht (mediaan alle huishoudens)	0,7	-1,1	-½	-1 ¼
Nominaal beschikbaar gezinsinkomen	4,1	2,1	2 ¼	1 ¼
Arbeidsproductiviteit marktsector ^{a)}	0,1	0,6	3 ¾	1 ½
Prijs toegevoegde waarde marktsector ^{a)}	4,1	2,3	½	¼
Reële arbeidskosten marktsector ^{a)}	0,8	2,4	1 ¾	-¼
Arbeidsinkomensquote marktsector ^{a)} (niveau in %)	85,0	87,5	86 ½	86
Uitvoersaldo (niveau in % BBP)	5,1	5,3	5 ½	5 ½
Lange rente (niveau in %)	4,9	4,1	4 ¼	4 ¾
Korte rente (niveau in %)	3,3	2,3	2	2 ¼

^{a)} excl. delfstoffenwinning en verhuur van en handel in onroerend goed

maanden is de geldontwaarding weer wat toegenomen tot 1,5% in mei. Dit kwam mede door de doorwerking van de verhoging van de tabaksaccijns en de hogere benzineprijzen. De inflatie zal dit jaar waarschijnlijk uitkomen op gemiddeld 1½%. Voor volgend jaar verwachten we dat de inflatie verder afneemt tot 1¼%. Tegenover de doorwerking van de hoge olieprijs op het inflatiecijfer staat het effect van de sterke euro – waardoor producten uit het buitenland goedkoper worden – en de afname van arbeidskostenstijging.

...nog lagere loonstijging

Door de afnemende inflatie en de oploep van de werkloosheid stijgen de lonen ook steeds minder. Dit jaar zal het contractloon in de marktsector naar verwachting met 1¼% toenemen, ofwel net iets minder dan de inflatie. Rekening houdend met overloop en reeds afgesproken cao's voor 2004 betekent dit – conform het Najaarsakkoord van 2003 – een loonstijging van nagenoeg

nul in nog af te sluiten contracten. In 2005 zal de toename van het contractloon naar verwachting verder afnemen tot ¾%, wat neerkomt op een loonstijging van ongeveer het inflatieniveau in nieuwe cao's. De vakbonden zijn volgend jaar niet langer gebonden aan de nullijn door het stuklopen van de besprekingen over prepensioen en levensloop.

EMU-saldo op het randje van 3%

Het EMU-tekort heeft vorig jaar de 3%-norm van het Stabi- teits- en Groeipact overschreden. Dit was het gevolg van de lage economische groei en tegenvallers bij de lokale overheden en de zorguitgaven. Dit jaar dreigde opnieuw een overschrijding. Maar dankzij de extra maatregelen van het kabinet zal het begrotings- tekort met 3% van het BBP waarschijnlijk net op het randje kun- nen blijven. Het EMU-tekort zal volgend jaar naar verwachting iets verder verbeteren tot 2¾% van het BBP. □

Meer informatie: kuipers@cpb.nl

STUDIEFINANCIERING IN MEXICO

Ervaringen van een CPB'er bij de Wereldbank

Onderwijs speelt een prominente rol in het werk van de Wereldbank. Veel projecten zijn gericht op verbetering van de kwaliteit en de toegankelijkheid van het lager- en middelbaar onderwijs, maar ook het hoger onderwijs staat in de belangstelling. Een voorbeeld hiervan is verstrekking van studieleningen aan studenten uit de lagere inkomensgroepen in Mexico. De Wereldbank ondersteunt dit programma met een lening van 180 miljoen dollar.

CPB'er Erik Canton, wetenschappelijk medewerker bij de sector Groei, kennis en structuur, heeft recentelijk een aantal maanden bij de Wereldbank gewerkt om een bijdrage te leveren aan de evaluatie van dit programma. Om het leenprogramma en de betrokken instituten beter te leren kennen is hij eerst in Mexico geweest. Daar heeft Erik Canton data verzameld, en samen met een lokale consultant een enquête ontworpen. Evaluatie van beleid is ook een belangrijk onderzoeksthema binnen het CPB, en inhoudelijk sluiten de werkzaamheden goed aan. Belangrijk verschil met het CPB is dat de Wereldbank een bank is, met alle facetten die bij kredietverstrekking om de hoek komen kijken.

een typisch Wereldbank-project. Mijn taak was om te onderzoeken in hoeverre het leenprogramma heeft bijgedragen aan verbetering van de toegankelijkheid van het hoger onderwijs, en welke andere effecten het programma heeft gehad (bijvoorbeeld op de studieprestaties van studenten). Dit onderzoek heb ik afgelopen najaar op het hoofdkantoor in Washington uitgevoerd.”

Uit het onderzoek blijkt dat financiële hulp door de overheid de toegankelijkheid belangrijk kan verbeteren. Ook laten studenten met een lening betere studieprestaties zien. De resultaten van het onderzoek worden binnenkort gepubliceerd door de Wereldbank en het CPB. □

De Wereldbank heeft als missie armoedebestrijding en verbetering van de levensstandaard van mensen in de onderontwikkelde landen. De Wereldbank geeft leningen, beleidsadvies en technische ondersteuning aan landen. Het hoofdkantoor is gevestigd in Washington, D.C. Daarnaast heeft de Wereldbank lokale kantoren in meer dan 100 landen. Er werken wereldwijd ongeveer 10000 mensen bij de Wereldbank. In 2002 had de Wereldbank zo'n 20 miljard dollar aan uitstaande leningen.

“De meeste tijd heb ik doorgebracht bij het kantoor dat de leningen verstrekt, een klein gebouw midden in Mexico-stad waar zo'n 15 mensen keihard werken om het tot een succes te maken. Het betreft een programma voor private universiteiten, en dat werd ook wel duidelijk tijdens gesprekken met een aantal deelnemende instellingen: veel marmer, deftige bestuurders, en trendy geklede studenten nippend aan hun grande cappuccino van Starbucks. Niet echt de verschoppelingen der aarde, en in die zin ook niet

OESO over de Nederlandse economie

De OESO heeft afgelopen maand zijn landenrapport over Nederland gepubliceerd. Een mooi moment dus voor de CPB Nieuwsbrief om David Carey, hoofd van de Nederland-desk van de OESO, enkele vragen te stellen.

Q: Wat doet de Nederland-desk van de OESO zoal?

A: De afdeling schrijft het concept-rapport over Nederland. Dit concept wordt gebruikt door een commissie van de OESO, het *Economic and Development Review Committee*, om het Nederlandse economische beleid te bespreken, en het concept zonodig aan te passen. Verder maakt de afdeling tweemaal per jaar een prognose voor de Nederlandse economie die

wordt gepubliceerd in de *Economic Outlook*. Tenslotte draagt de afdeling bij aan beleidsstudies waarin meerdere landen worden besproken.

Q: Zijn er voordelen aan het analyseren van de Nederlandse economie vanuit de verte?

A: Het vergemakkelijkt een frisse kijk op de problemen van de Nederlandse economie. Dit geldt ook voor beleidsvoorstellen, waarbij wij minder last van taboes hebben dan Nederlandse ingewijden. Daar komt bij dat wij kunnen profiteren van de ervaringen elders, waardoor onze analyse en aanbevelingen aan diepgang winnen.

Q: Wat is de belangrijkste uitdaging voor de Nederlandse beleidsmakers?

A: De belangrijkste uitdaging is de Nederlandse economie op een hoger trendmatig groeiniveau te brengen. Daarvoor moeten meer mensen gaan deelnemen aan het arbeidsproces en moet de productiviteit omhoog. Zowel het aantal gewerkte uren per hoofd van de beroepsbevolking als de arbeidsproductiviteit is internationaal gezien laag. De indruk bestaat dat er ruimschoots mogelijkheden zijn om beide te verhogen, bijvoorbeeld door de uitkeringsduur te verkorten.

Q: Is er iets waaraan Nederlandse beleidsmakers onvoldoende aandacht besteden?

A: Jazeker. Zij hebben onvoldoende aandacht besteed aan een efficiënter woningmarktbeleid. De strikte bestemmingsplannen hebben woningen onnodig duur gemaakt en hebben, samen met het genereuze belastingvoordeel voor eigenwoningbezit, bijgedragen aan de sterke stijging van de huizenprijzen.

Q: Waarom heeft de Nederlandse economie in de afgelopen jaren zo zwak gepresteerd?

A: Net zoals de hausse die er aan voorafging, was de economische neergang in Nederland forsder dan in de meeste andere Europese landen. Dit kwam onder meer door de grotere betekenis van de internationale handel en de grotere gevoeligheid voor stijgingen en dalingen van de aandelenkoersen. De conjuncturele schommelingen werden verder vergroot door het pensioensysteem, het woningmarktbeleid en de instituties die de loonontwikkeling beïnvloeden.

Q: Zijn jullie optimistisch over de Nederlandse economie in de komende jaren?

A: Wij voorzien economisch herstel in Nederland. De economische groei kan in 2005 oplopen tot circa 2%. Met het oog op de verdere toekomst is de Nederlandse regering al goed gevorderd met het leggen van een solide fundering voor een voorspoedige economische ontwikkeling. □

Wat doet de OESO?

De OESO, voluit de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling, wordt ook wel de club van rijke landen genoemd, hoewel door het lidmaatschap van Oost-Europese landen, Mexico en Turkije niet alle 30 lidstaten rijk genoemd kunnen worden. De OESO is in 1961 gevormd,

maar zijn voorloper was eind jaren veertig al opgericht in het kader van het Marshall Plan. De OESO biedt een forum waar ambtenaren uit de verschillende landen van elkaars ervaringen met economisch beleid kunnen leren. De begroting is circa 200 mln euro groot. Daarvan betaalt de

Verenigde Staten 25% en Nederland bijna 2%. Het hoofdkantoor van de OESO is in Parijs. Daar werken 2300 personen, waaronder 700 economen. Binnen het economische departement van de OESO bestaat een afdeling van 3 economen die zich fulltime met Nederland, België en Luxem-

burg bezighoudt. Deze afdeling bereidt het landenrapport over Nederland voor. Analyses van het CPB vormen een belangrijke input voor dit rapport. Zo is in het landenrapport dat vorige maand is gepubliceerd een dertigtal verwijzingen naar CPB-publicaties te vinden.

Recente publicaties

MAART – JUNI 2004

Onderstaande lijst geeft een compleet overzicht van CPB-publicaties die zijn verschenen tussen maart en juni 2004, gerangschikt naar publicatiereeks. Beleidsrelevante stukken zijn kort samengevat. Op www.cpb.nl kunt u de volledige publicaties downloaden. Vaak is op de website ook een persbericht over de publicaties beschikbaar.

Prognoses

Centraal Economisch Plan 2004

Meer informatie:
j.p.verbruggen@cpb.nl

Het CEP 2004 beschrijft de stand van zaken voor de Nederlandse en de internationale economie en geeft prognoses voor de economische ontwikkeling in 2004 en 2005. Speciale onderwerpen in dit CEP zijn 'De Duitse economie bezien vanuit Nederland', en 'Afschaffing fiscale facilitering prepensioenen: effect op het arbeidsaanbod'.

CPB Documenten

54. Momentopname van de AWBZ: Een analyse van de sterke en zwakke punten

Rudy Douven, Esther Mot en Kees Folmer, maart 2004
Meer informatie: mot@cpb.nl

Hoe werkt de onlangs gemoderniseerde Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten? CPB-onderzoekers hebben voor de verschillende betrokken partijen bekeken welke prikkels deze ondervinden. Vervolgens is geanalyseerd in hoeverre die prikkels voldoende zijn om de beleidsdoelstellingen te bereiken. Door de modernisering is de AWBZ meer klantgericht, toegankelijk en flexibel geworden en heeft de doelmatigheid al een impuls gekregen.

Echter, de beheersbaarheid van de groei van de kosten is verslechterd. Ook schieten de prikkels voor doelmatigheid en kwaliteit op een aantal punten nog tekort. Op grond van deze analyse worden enkele mogelijke oplossingsrichtingen aangestipt.

55. De Nederlandse ICT-industrie en multinationals; De relatie tussen prestaties en competenties

Bert Minne en Henry van der Wiel, maart 2004
Meer informatie:
van.der.wiel@cpb.nl

Dit rapport analyseert de relatie tussen prestaties en competenties van de Nederlandse informatie- en communicatietechnologie (ICT) industrie. De ICT-industrie presteert beter dan uit CBS-statistieken naar voren komt. De Nederlandse ICT-industrie is vooral sterk in onderzoek en ontwikkeling (R&D) en niet zozeer in het zelf hier produceren. R&D-werk door Nederlandse multinationals en de werkzaamheden van het management van deze ondernemingen leiden voornamelijk tot productiviteitsgroei in het buitenland. De huidige statistieken zijn gericht op het beschrijven van de nationale economie waardoor de prestaties van multinationals niet volledig in kaart worden gebracht. Wordt dat wel gedaan, dan zou de Nederlandse ICT-industrie

internationaal beter voor de dag komen.

56. Assessing the economic implications of Turkish accession to the EU

Arjan Lejour, Ruud de Mooij en Clem Capel, maart 2004
Meer informatie:
lejour@cpb.nl

Wat zijn de economische gevolgen van de mogelijke toetreding van Turkije tot de Europese Unie? Uit de CPB-analyse blijkt dat de economische effecten voor EU-landen klein zijn, maar positief. De voordelen worden veroorzaakt door goedkopere importen en extra export-mogelijkheden voor Europese bedrijven. De economische voordelen voor Turkije zijn aanzienlijk groter. De consumptie per hoofd van de bevolking kan met 4% toenemen als gevolg van de toetreding tot de interne markt en het vrije werknemersverkeer. Indien Turkije erin slaagt haar eigen instituties te hervormen in reactie op het EU-lidmaatschap, zijn de positieve economische effecten voor Turkije nog substantiëler. Hiervan profiteert ook de rest van Europa.

57. Second opinion KKBA's 'Verstedelijkingsalternatieven Randstad' en 'Corridor'

Annemiek Verrips, Paul Besse-ling e.a., april/mei 2004
Meer informatie:
verrips@cpb.nl

Het CPB heeft een second opinion gemaakt met betrekking tot twee kengetallen kostenbatenanalyses (KKBA's) die zijn uitgevoerd door Ecorys-NEI. De KKBA's analyseren verstedelij-

lijgingsvarianten in samenhang met infrastructuur in de Randstad. De KKBA 'Verstedelijking' analyseert varianten voor de bouw van 124.000 woningen in de Randstad in de komende 30 jaar. De KKBA 'Corridor' analyseert verschillende infrastructuurpakketten voor twee van die verstedelijkingsalternatieven. Het CPB plaatst kanttekeningen bij de aanpak die Ecorys-NEI volgt om de mobiliteitseffecten in kaart te brengen. Omdat deze mobiliteitseffecten de resultaten van de KKBA sterk beïnvloeden, concludeert het CPB dat de bruikbaarheid van de onderzochte KKBA's voor de verdere besluitvorming beperkt is.

58. Incentives for technology transfer institutes

Maarten Cornet en Jeroen van de Ven, april 2004
Meer informatie:
cornet@cpb.nl

Hoe zijn intermediaire kennisinstellingen te prikkelen om hun overheidsfinanciering effectief om te zetten in maatschappelijke meerwaarde? Vier van zulke instellingen zijn nader bekeken: TNO, DLO, Fraunhofer (Duitsland) en VTT (Finland). Momenteel is de overheidsfinanciering niet afhankelijk van een duidelijk gespecificeerde prestatie-indicator. Ter vergroting van de effectiviteit en efficiëntie kan overwogen worden dit wel te doen, met als prestatie-indicator: relevante omzet uit contractonderzoek. 'Relevant' verwijst dan naar contractonderzoek dat private kennisintermediairs – bijv. ingenieursbureaus – niet kunnen uitvoeren. Deze mogelijkheid

wordt vergeleken met een aantal alternatieve beleidsopties.

59. *Can labour market institutions explain unemployment rates in new EU member states?*

Sjef Ederveen en Laura Thisen, april 2004
Meer informatie: ederveen@cpb.nl

De werkloosheid is hoog in enkele nieuwe lidstaten van de EU. Vaak worden inflexibele arbeidsmarktinstituties verantwoordelijk gehouden voor hoge werkloosheid. Arbeidsmarktthervormingen kunnen in zo'n geval een oplossing bieden. In de nieuwe lidstaten valt hiervan echter geen groot effect te verwachten. Over het algemeen zijn de arbeidsmarktinstituties in de toetredende landen namelijk minder rigide dan in de vijftien 'oude' lidstaten. Arbeidsmarktinstituties kunnen de sterke stijging van de werkloosheid in Polen en Slowakije dan ook niet verklaren. De hoge werkloosheid in deze landen lijkt vooral te wijten aan uitstoot van arbeid door uitgestelde hervormingen in combinatie met strikt monetair beleid, en een gebrekkige naleving van wetten en regels.

CPB Discussion Papers

28. *Wage moderation and labour productivity*

Frederik Huizinga en Peter Broer, maart 2004
Meer informatie: huizinga@cpb.nl

Zie voorpagina voor samenvatting.

29. *An efficient method for detecting redundant feedback vertices*

Berend Hasselman, maart 2004
Meer informatie: hasselma@cpb.nl

30. *Pharmaceutical promotion and GP prescription behaviour*

Frank Windmeijer, Eric de Laat, Rudy Douven en Esther Mot, april 2004
Meer informatie: douven@cpb.nl

Zijn promotie-activiteiten van farmaceutische bedrijven van invloed op het voorschrijfgedrag van artsen? Promotie van geneesmiddelen kan welvaartsverhogend werken indien dit leidt tot betere informatie over geneesmiddelen bij artsen. Promotie kan echter ook welvaartsverlagend zijn indien dit ertoe leidt dat artsen minder prijsgevoelig voorschrijven. Schattingen op basis van paneldata wijzen uit dat de vraag naar geneesmiddelen niet of nauwelijks gevoelig is voor de prijs. Het effect van promotie op de prijselasticiteit is significant en negatief: hoe meer promotie er is voor een geneesmiddel, hoe minder gevoelig de voorschrijvers zijn voor de prijs van dat geneesmiddel. Dit effect is welvaartsverlagend en kan leiden tot hogere kosten voor geneesmiddelen.

31. *Explaining the growth of part-time employment; Factors of supply and demand*

Rob Euwals en Maurice Hogerbrugge, april 2004
Meer informatie: euwals@cpb.nl

Nederland heeft het hoogste aandeel deeltijdwerk van alle OESO-landen. De vraag naar deeltijdarbeid is toegenomen, onder meer door een verschuiving van de werkgelegenheid van sectoren met weinig deeltijdarbeid (zoals de bouw, industrie en landbouw) naar sectoren met veel deeltijdarbeid, zoals de zorg en de detailhandel. Deze vraagfactoren kunnen het grote verschil in de groei van het deeltijdwerk met andere landen niet verklaren.

Belangrijkste verklaring voor de hoge vlucht van deeltijdarbeid in Nederland is de toename van het arbeidsaanbod van vooral vrouwen. Gedurende de sterke economische groei in de jaren negentig hebben de Nederlandse bedrijven moeten inspelen op de wensen van het groeiend arbeidsaanbod om voldoende nieuwe werknemers te kunnen aantrekken.

32. *A leading indicator for the Dutch economy, Methodological and empirical revision of the CPB system*

Henk Kranendonk, Jan Bonenkamp en Johan Verbruggen, juni 2004
Meer informatie: kranendonk@cpb.nl

Het CPB gebruikt sinds 1990 een conjunctuurindicator bij het maken van prognoses voor de korte termijn. Dit rapport beschrijft een aantal methodologische verbeteringen, de nieuwe structuur en de resultaten van de gereviseerde CPB-conjunctuurindicator.

Het gereviseerde systeem met 25 verschillende basisreeksen geeft een redelijk goede beschrijving van de conjunctuercyclus van het BBP, gelet op economische op- en neergan-

gen, en is ook goed bruikbaar bij het rapporteren over de conjuncturele ontwikkeling.

Bijzondere publicaties

52. *Four futures for energy markets and climate change*

Johannes Bollen, Ton Manders en Machiel Mulder, april 2004
Meer informatie: mulder@cpb.nl

Toekomstige ontwikkelingen in energie en klimaat zijn met grote onzekerheid omgeven. Om met die onzekerheden om te gaan zijn vier scenario's uitgewerkt. Deze scenario's zijn gebaseerd op de economische scenario's die het CPB onlangs heeft gepresenteerd in Four Futures of Europe: Sterk Europa, Globaliserende Economie, Transatlantische Markt en Regionale Samenlevingen. In deze studie wordt 40 jaar vooruit gekeken.

De komende decennia zullen er voldoende voorraden aan gas en olie zijn, ondanks dat de vraag naar energie blijft toenemen. Een aanstaande uitputting van de fossiele voorraden is daarom niet te verwachten. Wel zal de verbranding van fossiele brandstoffen via de emissies van broeikasgassen tot meer klimaatverandering leiden. Om de wereldwijde temperatuurstijging te beperken, is terugdringen van de uitstoot van broeikasgassen nodig.

CPB Notities

Uitvoering van regeling werkhervatting gedeeltelijk arbeidsgeschikten (WGA)

maart 2004

Meer informatie:
suijker@cpb.nl

Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) heeft het CPB verzocht om een plausibiliteitsbeoordeling van een aantal analyses van SZW over de wijze van uitvoering van de regeling Werkhervatting Gedeeltelijk Arbeidsgeschikten (WGA). De keuze gaat tussen publieke uitvoering door het UWV en private uitvoering door verzekeraars. Ten behoeve van de beoordeling zijn ook de achterliggende offertes van het UWV en het Verbond van Verzekeraars ter beschikking gesteld. Vanwege de beperkte tijd voor de gevraagde beoordeling biedt deze notitie alleen een kwalitatieve analyse op enkele hoofdpunten.

De invoering van een no-claimteruggaveregeling in de ZFW

maart 2004

Meer informatie: mot@cpb.nl

Het kabinet heeft besloten per 1 januari 2005 een systeem van eigen betalingen te introduceren in de Ziekenfondswet (ZFW). Daarbij is gekozen voor een zogenoemde no-claimteruggaveregeling. Deze notitie documenteert een aantal varianten voor de introductie van een eigen risico die zijn gebruikt voor de Memorie van Toelichting van de no-claimteruggaveregeling. De wetswijziging van de ZFW verplicht verzekeraars aan verzekerden een no-claimteruggaaf uit te keren indien verzekerden geen of weinig gebruik hebben gemaakt van zorg. Patiënten die aan het eind van het jaar het volledige bedrag niet hebben opgemaakt ontvangen het restant (de no-claimteruggaaf) retour. Voor deze vormgeving wordt gekozen omdat verzekerden dan een beroep op zorg kunnen doen zonder zich zorgen te maken over geld dat direct moet worden betaald. Op deze manier lopen ziekenfondsen geen extra inningrisico. Hier staat tegenover dat de prikkel om zuinig met zorg

om te gaan (het remgeldeffect) waarschijnlijk minder sterk zal zijn dan in een systeem waarin de patiënt direct moet betalen.

Economische effecten van een verlaging van de administratieve lasten

april 2004

Meer informatie:
broer@cpb.nl

Het kabinet heeft in het regeerakkoord het voornemen geuit de administratieve lasten met 25% terug te brengen. Uitgaande van totale lasten ter grootte van circa 16 mld euro komt dit neer op maatregelen ter waarde van 4 mld. De reductie van de administratieve lasten betekent dat de particuliere sector minder tijd en geld hoeft te besteden aan de informatieverstrekking aan de overheid en aan derden. Dit zal tot uiting komen in hetzij een reductie van de overheadkosten, dan wel een vermindering van de uitbestedingen van werkzaamheden bij derden. In beide gevallen resulteert dus dezelfde productie, maar met minder kosten. De verlaging van de administratieve lasten

leidt zodoende dus tot een efficiencywinst.

CPB Memoranda

86. Verwerking wet Verlenging Loondoorbetaling bij Ziekte in CEP 2004

Hans Stegeman, maart 2004

87. The Asian financial crisis in retrospect. What happened? What can we conclude?

Wink Joosten, maart 2004

88. Raming bijstandsvolume in CEP 2004

Hans Stegeman en Daniel van Vuuren, april 2004

89. Achtergrondnotitie bij het Centraal Economisch Plan 2004 over 'De Duitse economie gezien vanuit Nederland'

Paul Tang en Arjan Lejour, april 2004

90. De maatschappelijke opbrengsten van wetenschappelijk onderzoek: Een literatuuroverzicht

Richard Venniker en Erik Canton, juni 2004

Indeling CPB-publicaties

Prognoses:

Vier maal per jaar geeft het CPB prognoses voor de economische ontwikkeling in het lopende en het komende jaar. Dit gebeurt in het voorjaar in het Centraal Economisch Plan, met Prinsjesdag in de Macro Economische Verkenning (MEV), en, in beknoptere vorm, in juni en december. Daarnaast verschijnen regelmatig prognoses voor de middellange en lange termijn.

CPB Documenten:

presenteren afgerond beleidsgericht onderzoek.

CPB Discussion Papers:

presenteren afgerond wetenschappelijk onderzoek dat zich richt op het internationale forum; verschijnen daarom in het Engels.

Bijzondere publicaties:

eindrapporten van omvangrijke en belangrijke studies; worden in tegenstelling tot publicaties uit de andere reeksen meestal door een uitgever op de markt gebracht.

CPB Notities:

uitkomsten van korte analyses die zijn verricht in antwoord op aan het CPB gestelde vragen van bijvoorbeeld ministeries, politieke partijen, SER, vakbonden of werknemersorganisaties (alleen elektronisch beschikbaar).

CPB Memoranda:

bevatten achtergrondmateriaal of tussenresultaten (alleen elektronisch beschikbaar).

Meer flexibiliteit door nieuwe organisatiestructuur CPB

Sinds het begin van dit jaar werkt het Centraal Planbureau in een nieuwe organisatiestructuur. De kernactiviteiten zijn nu geclusterd in zes sectoren, elk met een zo homogeen mogelijk onderzoeksthema. In vijf van de zes sectoren is projectmatig werken doorgevoerd, waarbij de onderverdeling naar afdelingen is komen te vervallen. Medewerkers zijn nu op een breder onderzoeksterrein inzetbaar.

Meer projectmatig werken

Tot voor kort kende het CPB naast de stafafdelingen 22 vrij kleine inhoudelijke afdelingen met elk zo'n vijf tot zeven medewerkers. De vaste formatie per afdeling maakte het moeilijk om snel de inzet van menskracht aan te passen aan nieuwe prioriteiten. De reorganisatie gaat versnippering van de onderzoekscapaciteit tegen; daardoor kunnen we op sectorniveau scherper prioriteiten stellen. In de gekozen projectstructuur telt elke sector structureel 15 à 20 medewerkers. De beschikbare personele capaciteit kan nu flexibeler en slagvaardiger worden ingezet. Met de reorganisatie heeft het CPB tegelijkertijd ook invulling gegeven aan de afslankingstaakstelling.

Het projectmatig werken is bewust niet uitgestrekt tot de hele breedte van het CPB-werkterrein. Het vormen van één grote pool van onderzoekers zou ten koste gaan van de kennisopbouw. Om de continuïteit van de bij het planbureau opgebouwde expertise te garanderen, zijn bovendien binnen elke sector programmaleiders benoemd als inhoudelijk aanspreekpunt voor een deelterrein.

Er is een uitzondering gemaakt voor de sector Conjunctuur en Collectieve Sector, die verantwoordelijk is voor de ramingen en analyses van de economische ontwikkeling op korte termijn. Het continue karakter van het werk en de grote institutionele kennis die juist dit werk vergt, bijvoorbeeld op het gebied van overheidsfinanciën, zijn redenen om de bestaande lijnstructuur met afdelingen hier te handhaven.

Visitatiecommissie

De reorganisatie sluit ook aan bij de aanbevelingen van de internationale wetenschappelijke Visitatiecommissie die

het planbureau afgelopen jaar heeft doorgelicht. Zo deed deze Visitatiecommissie de aanbeveling om de al in gang gezette verschuivingen richting meer micro-economisch onderzoek en institutionele vraagstukken nog verder door te voeren, onder meer op de onderzoeksterreinen welvaartsstaat en marktordening. Een andere aanbeveling was om de feitelijke organisatie beter te laten aansluiten bij de inhoudelijke clustering van het onderzoek. Dit is nu doorgevoerd.

De nieuwe werkwijze is geen grote breuk met het verleden. Reden voor de reorganisatie was dan ook niet dat het CPB slecht functioneerde, maar wel dat we up-to-date willen blijven en waar mogelijk verbeteringen willen doorvoeren.

De Visitatiecommissie schreef in haar rapport: "We are confident that CPB, with its highly qualified and strongly motivated staff, can successfully continue to make important contributions to the policy debate in areas such as education, health care, pensions, labour markets, housing, energy, transport, and infrastructure."

Deze lovende woorden – gevolgd door een groot aantal verbeteringsuggesties! – kunnen we alleen waar blijven maken als we steeds kritisch kijken naar ons werk en onze werkwijze. Dat is een voorwaarde om ook in de toekomst onze taak goed te vervullen: het maken van onafhankelijke beleidsrelevante economische analyses. □

